

ዳኞች፡- ሐጎስ ወልዱ

አልማው ወሌ

ዓሊ መሐመድ

ነጋ ዱፍሣ

አዳነ ንጉሴ

- አመልካቶች፡-
- 1- አቶ ልኩልሰገድ አጥላባቸው
 - 2- አቶ ሱፊያን አራርሶ
 - 3- አቶ ረመዳን ኢድሪስ
 - 4- አቶ አብዱላዚዝ ኢብራሂም
- } ጠበቃ አስፋው ገ/አሊፍ ቀረቡ

ተጠሪዎች፡- 1- ፍሎራ ኢኮ ፖወር ኃ/የተ/የግል ድርጅት- ነገረ ፈጅ ሽመልስ ሣተናው ቀረቡ

2- የፍሎራ ኢኮ ፖወር ሠራተኞች ማህበር-ተወካይ ደሣለኝ ግርማ ቀረቡ

መዝገቡን ተመርምሮ የሚከተለው ፍርድ ተሰጥቷል፡፡

ፍ ር ድ

ጉዳዩ የአፈፃፀም ክርክር የሚመለከት ሲሆን አመልካቾች በፍርድ አፈጻጸም ምክንያት በአሮሚያ ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት የምስራቅ ሐረርጌ ዞን ከፍተኛ ፍርድ ቤት የ1ኛ ተጠሪ የሆኑ ተሽከርካሪዎች በሀራጅ በሚሸጡበት ወቅት ግዢ የፈጸሙ እና ፍርድ ቤቱም የሀራጅ ሽያጩን በተመለከተ በአግባቡ አልተከናወነም በማለት ሰርዞ አመልካቾቹም የተረከቡትን ማሸኛች እና ተሽከርካሪዎች እንዲመልሱ በመወሰኑ ፣ በዞኑ ከፍተኛ ፍ/ቤት የተሰጠውም ውሳኔ በክልሉ የጠቅላይ ፍርድ ቤት እና በክልሉ የሰበር ሰሚ ችሎት በመጽናቱ የተፈጸመው መሰረታዊ የህግ ስህተት እንዲታረምልን በማለት አመልካቾችን በማመልከታቸው የቀረበ ነው፡፡

አመልካቾች ለዚህ የሰበር ሰሚ ችሎት ባቀረቡት ቅሬታ መሠረታዊ የህግ ስህተት ተፈጽሞባቸዋል ያሉትን ነጥቦች ያቀረቡ ሲሆን ሰኔ 20 ቀን 2003 ዓ.ም በተጻፈ ስድስት ገጽ የአቤቱታ ፍሬ ሃሳብ ፡- የገዛቸው ተሽከርካሪዎች የዞኑ ከፍተኛ ፍርድ ቤት በህጉ አግባብ ባወጣው ሀራጅ መሠረት ሲሆን ፍርድ ቤቱ ራሱ ያዘዘውን በራሱ መልሶ መሻሩ አግባብነት የሌለው በመሆኑ ፣ በወጣው ማስታወቂያ መሠረት ጨረታውን ተሳትፈን የገዛውን ተሽከርካሪዎች እንድንመልስ መወሰኑ አግባብ ባለመሆኑ ፣ በጉዳዩ ላይ ሃሳባችንን እንድናቀርብ ሳይደረግ የተደረገው ሀራጅ መሻሩ አግባብነት ሌለው በመሆኑ ፣ ለዚህ ጉዳይ አግባብነት ያለው ተንቀሳቃሽ ንብረት በተመለከተ የሚደረገውን ሀራጅ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሀ/ቁ. 435 መሠረት መታየት ሲገባው የበታች ፍርድ ቤቶች የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሀ/ቁ. 445 ን በመጥቀስ ሀራጁ

እንዲፈርስ መደረጉ አግባብ ባለመሆኑ ፣ ለተሽከርካሪዎቹ የክፍልነውን ገንዘብ በተመለከተ ምንም ሳይባል መታለፍ አግባብነት የሌለውና መሰረታዊ የህግ ስህተት የተፈጸመበት በመሆኑ እንዲሻርልን የሚል ነው። ጉዳዩ ያስቀርባል በመባሉ ተጠሪዎች መልስ እንዲሰጡበት ታዞ 1ኛ ተጠሪ በቀን 4/2/2004 ዓ.ም በሶስት ገጽ እና 2ኛ ተጠሪም በቀን 30/1/2004 ዓ.ም በሶስት ገጽ በተጻፈ የጽሑፍ መልስ የሰጡ ሲሆን ፍሬ ሃሳቡ ፡- የፍርድ ባለዕዳ ግዙፍ እና የተለያዩ አገልግሎት ሰጪ ማሽኖችን እና ተሽከርካሪዎችን በቂ ዕውቀት ባለው ባለሙያ ሳይገመት የጨረታው ማስታወቂያ ህጉ በሚያዘው መሠረት ሳይወጣ ፣ የፍርድ ባለሙሉት በእጅ አዙር የገዛው ስለመሆኑ በበታች ፍርድ ቤቶች ተረጋግጦ ጨረታው እንዲሰረዝ የተደረገ በመሆኑ የተፈጸመ መሰረታዊ የህግ ስህተት የለም በማለት ተከራክሯል። የአመልካቾች የመልስ መልስም ቀርቧል።

በግራ ቀኝ መካከል የተደረገው የክርክር ሂደት ከላይ የተመለከተው ሲሆን ችሎቱም የተነሱትን ክርክሮች፣ ከተያዘው ጭብጥና አግባብነት ካላቸው ድንጋጌዎች ጋር መርምሮታል። እንደመረመረውም ጉዳዩ ለዚህ ሰበር ሰሚ ችሎት ያስቀርባል ሲባል ተይዞ የነበረው ጭብጥ ለዚህ ጉዳይ ተፈጻሚነት ያለው ድንጋጌ የሚንቀሳቀሱ ንብረቶችን ሽያጭ የሚመለከተው የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህግ ቁ. 435 ሆኖ እያለ የበታች ፍርድ ቤቶች የማይንቀሳቀስ ንብረቶችን የሚመለከተውን የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህግ ቁ. 445 መሠረት በማድረግ ጨረታውን የመሰረዘቸውን አግባብነት ለመመርመር ሲባል በመሆኑ ከዚህ ከነበረው ጭብጥ አኳያ ጉዳዩ ታይቶ እልባት ማግኘት ያለበት ሆኖ ተገኝቷል። በዚህ መሠረት ወደ ተያዘው ጉዳይ ስንመለስ አከራካሪ የሆነው የሀራጅ ሽያጭ የተካሄደው በጋዜጣ ማስታወቂያ ሳይወጣ እና በወስጥ ማስታወቂያ ብቻ ሀራጅ መደረጉ ፣ በሀራጅ ሽያጭ ላይ የማጭበርበር ተግባር የተፈጸመ ስለመሆኑ እንደዚሁም ንብረቶቹ ከዋጋቸው በታች የተገመቱ እና የተሸጡ ስለመሆኑ በበታች ፍርድ ቤቶች በፍሬ ነገር ረገድ የተረጋገጡ ነጥቦች ናቸው። የተረጋገጡትን ፍሬ ነገሮች ይዘን አግባብነት ያላቸውን ድንጋጌዎች ስንመለከት በእርግጥ በበታች ፍርድ ቤቶች የተከናወነው ሀራጅ እንዲፈርስ ሲደረግ የተጠቀሰው የህግ ድንጋጌ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህግ ቁ. 445 መሆኑን መመልከት ይቻላል። ሆኖም ግን ለዚህ ጉዳይ አግባብነት ያለው ድንጋጌ የሚንቀሳቀሱ ንብረቶችን የሚመለከቱ ከፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህግ ቁ. 432 እስከ 438 ድረስ ያሉት ድንጋጌዎች እና በተለይም የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህግ ቁ. 435 በመሆኑ ከእነዚህ ድንጋጌዎች አኳያ የተሰጠውን ውሳኔ አግባብነት መመልከት ተገቢነት አለው።

በዚህ መሠረት በበታች ፍርድ ቤቶች የተረጋገጡትን ፍሬ ነገሮች ይዘን በበታች ፍርድ ቤቶች የተሰጠውን ውሳኔ ወይም የተከናወነውን ጨረታ መሰረዛቸው አግባብ ስለመሆን ወይም አለመሆኑ ከፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህግ ቁ. 435 አኳያ መመርመሩ ተገቢ ይሆናል ማለት ነው። በዚህ የፍትህ-ብሔር ስነ ስርዓት ድንጋጌ ርዕስ እንደሚያሳየው የሽያጭ ስርዓት በትክክል ያለመፈጸም ሽያጭን የሚያፈርስበት ሁኔታ በሚል የተቀመጠ በመሆኑ ፣ ወደ ድንጋጌው ይዘት ስንገባም በእርግጥ ለሽያጭ በወጣው ማስታወቂያ ላይ ጉድለት በመገኘቱ ወይም የሽያጭ ስነስርዓት በትክክል አልተፈጸመም በማለት ብቻ የተከናወነው ጨረታ በሰብስቦ አስባብ ሊፈርስ እንደማይችል የሚደነግግ ቢሆንም በሃደቱ ላይ ጉዳት አድርሶ ከሆነ ለጉዳቱ ኃላፊ የሆነን ሰው ካሳ እንዲከፍል መወሰን የሚቻል ስለመሆኑ ፈቃጅ በሆነ ሁኔታ የሚደነግግ ከመሆኑም በላይ እንደ ጉዳዩ አግባብ እየታየ የተከናወነው ጨረታ ፈርሶ የተሸጠውም ንብረት እንዲመለስ የሚወስንበት አግባብ እንዳለ ከድንጋጌው አቀራረጽ ፣ ዓላማ ፣ ይዘት እና መንፈስ መገንዘብ ይቻላል። በመሆኑም የሚንቀሳቀስ ንብረት በሀራጅ በሚሸጥበት ጊዜ ማንኛውም ዓይነት ስህተት ቢፈጸም ጨረታው የሚሰረዝበት አግባብ የለም በሚል መልኩ በአመልካቾች የሚቀርበው ክርክር የዚህን

የፍታብሔር ሥነ ሥርዓት ህግ ዓለማ ያላገናዘበ እና በሂደቱ ፍትሐዊነት ላይ ፍርድ ቤቶች ያላቸውን ሚና ያላገናዘበ ነው ብለናል። የቦታች ፍርድ ቤቶችም የተረጋገጡትን ፍሬ ነገሮች በመመልከት የተከናወነው ጨረታ እንዲፈረስ ውሣኔ መስጠታቸው ከፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህግ ቁ. 435 አኳያ ሲታይ ተገቢ ነው ከሚባል በስተቀር የተፈጸመ መሰረታዊ የህግ ስህተት አለ የሚያሰኝ አይደለም። በመሆኑም የቦታች ፍርድ ቤቶች ውሣኔውን ሲያስተላልፉ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህግ ቁ. 435ን መጥቀስ ሲገባቸው የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህግ ቁ. 445 መጥቀሳቸው አግባብነት ያለው ድንጋጌ ባይሆንም ከውጤት አኳያ ግን ተቀባይነት ያለው መደምደሚያ በመሆኑ የተከናወነው ሀራጅ ይፍረስ መባሉ የሚነቀፍበት ህጋዊ ምክንያት የለም። በሌላ በኩል በዚህ የሰበር ሰሚ ችሎት በመዝ.ቁ 64628 ላይ የፍርድ ባለመብት የነበሩት ግለሰብ የተከናወነው ጨረታ ሊፈረስ አይገባም በማለት በዚህ የቦታች ፍርድ ቤቶች ውሣኔ ላይ በተመሳሳይ ቅሬታቸውን አቅርበው ጉዳዩ ያስቀርባል ተብሎ ከአሁኖቹ ተጠሪዎች ጋር ተከራክረው የቦታች ፍርድ ቤቶች ውሣኔ የጸና እና በዚህ ጭብጥ ላይ ንብረቶቹን ገዛን የሚሉት የአሁኖቹን አመልካቾች ክርክር ተመልክተን ከላይ በተመለከቱት ነጥቦች ምክንያት ተመሳሳይ መደምደሚያ ላይ ደርሰናል።

ባጠቃላይ የክልሉ የዞን ከፍተኛ ፍ/ቤት በተካሄደው የሀራጅ ሂደት ጉልህ ግድፈቶች ስለመከሰታቸው በፍሬ ነገር በተረጋገጠበት ሁኔታ ሀራጁ ተሰርዞ አመልካቾች የገዙትን ንብረት እንዲመልሱ በመባሉ የተፈጸመ መሰረታዊ የህግ ስህተት የለም ብለናል። በመሆኑም ቀጥሎ የተመለከተውን ውሣኔ ሰጥተናል።

ው ሣ ኔ

1. የአሮሚያ ጠቅላይ ፍርድ ቤት የሰበር ሰሚ ችሎት በመዝ.ቁ 124624 በቀን 26/7/2003 ዓ.ም. በዋለው ችሎት ፣ የክልሉ ጠቅላይ ፍ/ቤት አመልካቾች በመዝ.ቁ 107688 ላይ ያቀረቡትን ይግባኝ በመዝ.ቁ 107486 ላይ በማጠቃለል በቀን 03/5/2003 ዓ.ም በዋለው ችሎት እና የምስራቅ ሐረርጌ ዞን ከፍተኛ ፍ/ቤት በመዝ.ቁ 18376 በቀን 7/1/2003 ዓ.ም. በዋለው ችሎት የሰጡት ውሣኔ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህግ ቁ. 348/1/ መሠረት ጸንቷል።
2. በሀራጅ ሽያጭ ሂደት ግዙፍ ግድፈቶች በሚኖሩበት ጊዜ የተከናወነው ሀራጅ እንዲሰረዝ መባሉ በአግባቡ ነው ብለናል።
3. በዚህ ችሎት በግራ ቀኙ ለደረሰው ወጪና ኪሣራ የየራሳቸውን ይቻሉ ብለናል።
መዝገቡ ተዘግቷል፤ ወደ መዝገብ ቤት ይመለስ ብለናል።
የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት

ሃ/ዲ